

Затвор за повратнике

Жарко Зарић из Љубожде у косовском специјалном затвору живи последице заноса првих месеци повратка, живи десетине разговора које је водио са странцима и Албанцима о суживоту у Метохији

“Ухапшен је Жарко Зарић”, гласи кратка агенцијска вест. Србин, повратник, Исток, Метохија. Осумњичен, испитан, притворен. Иста, монотона прича у којој оптужба за ратни злочин покрива цео живот и све се брзо претвара у робијашку тишину нове косовске правде и реалности.

Ко је Жарко из Љубожде, зашто се вратио у Метохију, шта је радио, кога је угрожавао, шта је учинио Албанцима?

Затекли смо га у родном селу, петнаест дана по повратку, на прагу колективног смештаја који је личио на катакомбу. Дочекао нас је насмејан и уредан као да је управо изашао из палате. У њој фале јастуци и кревети, од многих кућа остале су само греде, па изгледају као да су оглодане. У чашу за воду сипали су уље, од неке пертле направљен је фитиљ и гори прво повратничко кандило уочи Васкрса 2017. године.

„Прво је ишла икона кад смо бежали, а онда шта стане у трактор”, сведочио

је Жарко за „Политику”.

Чим су дошли мушкарци од Зарића, Благојевића, Тијанића, окупили су се Албанци, протестовали због повратка и поручили: „Идите кући!”

Маса је одлучила да ово није више њихов завичај. Они су сада из Краљева, Кнића, Новог Сада, Црне Горе... Онда су се ређале претње, сумњичења, каменице, дошао је свештеник Небојша Секулић, урезао мали крст у храст – запис да чува летину и село. Дрво је врло брзо умотано у албанску заставу, на њега је написано „РКосов”, а на месту крста остала је тамна мрља.

Љубожда је одмах до манастира Студеница Хвостанска, то је једна од оних средина које је Свети Сава одредио да буду центар првих епископија Српске православне цркве. Светилиште из шестог века, добило је епископа почетком тринаестог столећа и грађено као велики центар све до Велике сеобе из 1690. године, када у таму ропства пропадају цркве и уметност. Сада је то видиковац на којем пасе албанска стока у лавиринту црквених зидова који вире из земље. То место је забрањено за Србе, само му ретки одлазе. Из Љубожде готово нико, јер се плаше да ће их препознати. Где је онда уништена Студеница Хвостанска, ко је чува, има ли код Срба памћења о њој?

„Причала ми је мама: садила калуђерица црни лук у пољу, па јој дотрчао неки мештанин из Студенице и повикао: ‘Црн ти дан! Дошао је Крма Татарин с војском и срушио нам цркву.’ Тако се место назвало Црни Луг”, причао је Зарић тада за „Политику”, а мештани су додавали у причу све оно што је нестало и уништено. У циклусима разарања и обнове Љубожда и њени становници деле судбину Студенице Хвостанске, а Жарко Зарић је само део те несреће и затирања. На питање где су домови Љубождана, одговорио је: „Ено кућа тамо – равне!” Из те празнине, подигао је и обновио свој праг, а онда га је полиција одвела и задала фатални ударац малој заједници српских повратника неизмерно оданих свом завичају.

Сад у косовском специјалном затвору живи приче свога детињства и своје младости, живи последице оне веселости и заноса првих месеци повратка, живи десетине разговора које је водио са странцима и Албанцима о суживоту и будућности у једном од најлепших села Метохије. Да ли је такав човек био злочинац у малој средини у којој се зна све? Зар одмах нису могли рећи – овај углађени човек је починио злочине над цивилним становништвом? Да ли би се вратио да, окружен Албанцима, чека хапшење?

„Недавно је под истим сумњама ухапшен и Гаврило Милосављевић из Истока.

Симптоматично је да су у последњих једанаест привођења осумњичени пријављени на дан хапшења”, изјавио је Зарићев адвокат Дејан А. Васић. За командну одговорност у Општини Исток, готово у исто време, ухапшен је Момир Пантић на прелазу Мердаре. И једном и другом одређен је притвор од 30 дана.

„Ко је раније мрко погледао неког Албанца, не враћа се на Косово”, говоре овдашњи Срби, а страх од хапшења и било каквих контаката који се тичу имовине дубоко је захватио Србе у гето срединама. Боље је да земља остане узурпирана него да неко заврши с пријавом за ратне злочине и у косовским затворима. Случај Милорада Ђоковића из Витомирице код Пећи постао је симбол који говори како пролазе они који враћају своје имање.

Љубожда је место на прелазу најпитомије равнице у окомите планине одакле је, по причама мештана, цевима текло млеко за Студеницу Хвостанску и Метохију. Изгледа као да је пострадала онолико колико је лепа и у складу с положајем на којем се налази.

„Сви споменици с натписима срушени су и поломљени”, каже професорка Митра Рељић у раду о гробљу овог села у књизи „Српска гробља на Косову и Метохији: уништена споменичка и језичка баштина”, додајући да оно садржи дубоку старину и цивилизацијске слојеве. Тамо где нема имена, није рушено.

Жарко Зарић је имао своје име и презиме, зато се срушио његов свет и зато су срушили његов свет. Име Љубожда значи љубав, и шта год да се деси – Жарка и његове чека праг у Љубожди с којег су га одвели и који је својом муком и љубављу обновио.

mitropolija.com